

MILLORA DE LES EXPERIÈNCIES D'APRENTATGE: TRANSFORMACIÓ I REPTES

TÍTOL: **Grau d'implementació dels Objectius de Desenvolupament Sostenibles en l'educació superior**

Subtítol: **Un estudi en graus i màsters en Psicologia i Educació**

AUTORIA:

Yepes-Baldó, Montserrat
Universitat de Barcelona
Departament de Psicologia Social i Psicologia Quantitativa/Facultat de Psicologia
myepes@ub.edu

Romeo, Marina
Universitat de Barcelona
Departament de Psicologia Social i Psicologia Quantitativa/Facultat de Psicologia
mromeo@ub.edu

Burset, Silvia
Universitat de Barcelona
Departament de didàctiques aplicades/Facultat d'Educació
sburset@ub.edu

González, Vicenta
Universitat de Barcelona
Departament d'Educació Lingüística i Literària, i Didàctica de les Ciències Experimentals i de la Matemàtica/Facultat d'Educació
vicentagonzalez@ub.edu

Gustems, Josep
Universitat de Barcelona
Departament de didàctiques aplicades/Facultat d'Educació
jgustems@ub.edu

Calderón, Caterina
Universitat de Barcelona
Departament de Psicologia Clínica i Psicobiologia/Facultat de Psicologia
ccalderon@ub.edu

Martín, Carolina
Universitat de Barcelona
Departament de didàctiques aplicades/Facultat d'Educació
carolinamartin@ub.edu

Besolí, Andrés

MILLORA DE LES EXPERIÈNCIES D'APRENTATGE: TRANSFORMACIÓ I REPTES

Universitat de Barcelona

Departament de didàctiques aplicades/Facultat d'Educació

abesoli@ub.edu

1. RESUM:

Aquesta recerca té com objectiu analitzar el grau d'implementació dels Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) en una mostra d'11 plans docents de graus i màsters en Psicologia i Educació de la Universitat de Barcelona. Els resultats indiquen que, en general, els plans docents inclouen poques referències als ODS, i que quan ho fan apareixen de forma implícita o bé no estan operacionalitzats en forma d'activitats d'aprenentatge o d'avaluació.

2. ABSTRACT:

This research aims to analyze the deployment of the Sustainable Development Goals (SDGs) in a sample of 11 teaching plans in degrees and master's degrees in Psychology and Education at the University of Barcelona. The results indicate that, in general, teaching plans include few references to the SDGs, and that when they do they appear implicitly or are not operationalized in the form of learning or assessment activities.

3. PARAULES CLAU: 4-6

Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS), Graus, Màsters, Avaluació, Activitats d'aprenentatge

4. KEYWORDS: 4-6

Sustainable Development Goals (SDG), Degrees, Masters, Evaluation, Learning activities

5. DESENVOLUPAMENT:

Introducció

El 2015 els estats membres de les Nacions Unides van adoptar per unanimitat l'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible (Organització de les Nacions Unides, 2015), que conté un total de 17 Objectius. Gràcies principalment als esforços d'organitzacions com la Sustainable Development Solutions Network, el Future Earth, l'Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura, i l'Association for the Advancement of Sustainability in Higher Education, universitats de tot el món estan començant a implementar els objectius de desenvolupament sostenible en les seves estratègies institucionals. Ara bé, cal que també s'incorporin aquests objectius als currículums acadèmics dels futurs professionals que passen per les nostres aules.

Incloure els Objectius de Desenvolupament Sostenible en la formació superior implica dissenyar i implementar continguts, recursos didàctics i eines d'avaluació que promoguin el desenvolupament d'actituds, coneixements i valors a l'alumnat com a ciutadans socialment

MILLORA DE LES EXPERIÈNCIES D'APRENTATGE: TRANSFORMACIÓ I REPTES

responsables, establint vincles entre el que ensenyem a les aules i les demandes socials a les que els i les egresats/de hauran de donar resposta en la seva pràctica professional (Boni et al, 2016; Boni y Calabuig, 2017; Martínez Lirola, 2020), estretament vinculades amb la promoció del benestar, la qualitat de vida saludable i la diversitat i inclusió.

Objectiu

Analitzar els plans docents de graus i màsters universitaris en Psicologia i Educació de la Universitat de Barcelona per establir el grau d'implementació dels Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS).

Mètode

A partir d'una graella classificatòria, es van analitzar de forma sistemàtica 11 plans docents d'assignatures obligatòries, optatives i de pràctiques externes de 3 graus i 4 màsters dels àmbits de la Psicologia i l'Educació que s'imparteixen a la Universitat de Barcelona (Figura 1). Les assignatures van ser seleccionades de forma intencional sota criteris de diversitat (obligatòries-optatives), nivell (grau-màster), i accessibilitat al professorat responsable.

La graella classificatòria desenvolupada segueix l'estructura d'apartats establerta en els plans docents de la Universitat de Barcelona, i inclou: l'anàlisi de les competències, els objectius d'aprenentatge, els blocs temàtics en que s'estructura l'assignatura, la metodologia docent i l'avaluació acreditativa dels aprenentatges. Dos investigadors/es van determinar, de forma independent, el grau en què apareixien els ODS en cadascun dels apartats dels plans docents en 3 nivells: No apareix, Apareix implícitament, Apareix explícitament. Posteriorment, els resultats es van discutir en el grup de recerca per tal de clarificar possibles discrepàncies.

Resultats

Els resultats indiquen que els plans docents fonamentalment fan referència, implícitament o explícita, als Objectius de Desenvolupament Sostenible 3 (Salut i benestar), 4 (Educació de qualitat), 5 (Igualtat de gènere), i 8 (Treball decent). Ara bé, en la majoria dels casos les competències i els objectius d'aprenentatge inclosos en els plans docents es refereixen de forma implícita a aquests objectius (per exemple la competència Conèixer i respectar la diversitat humana, mostrar sensibilitat cap a les diferències de gènere, es podria vincular a l'Objectiu 5 – Igualtat de Gènere, encara que no ho expliciti) (Figura 2).

L'ODS 5 és el que més referències implícites o explícites té, (63.6% en ambdós casos), mentre que només 3 plans docents no en fan cap esment (27.3%). Entre les mencions implícites destaquen les incloses a Competències (36.4%), seguides per blocs temàtics i objectius d'aprenentatge vinculats a actituds (9.1% en ambdós casos) (Figura 3).

MILLORA DE LES EXPERIÈNCIES D'APRENTATGE: TRANSFORMACIÓ I REPTES

Per contra, els ODS 3, 4, i 8 estaven absents en la majoria de plans docents (54.6%). En concret, en el cas de l'ODS 3 estava absent en sis dels 11 plans docents analitzats (54.6%), apareixia de forma implícita com a competència en 3 plans docents (27.3%), de forma implícita com a objectius d'aprenentatge vinculats a coneixement en 1 pla docent (9.1%), i explícitament com a objectius d'aprenentatge vinculats a coneixements, habilitats i actituds en 1 pla docent (9.1%) (Figura 4).

En el cas de l'ODS 4, s'observen el mateix nombre de plans docent on no es fa esment als ODS en cap dels seus apartats (54.6%), i en la resta de casos ho fan de forma implícita (3 en competències, 1 en objectius d'aprenentatge vinculats a coneixements i un altre a habilitats, 1 en blocs temàtics, i 1 en metodologies). En aquest cas no es van trobar referències explícites a l'ODS 4 en cap dels plans docents (Figura 5).

Per últim, l'ODS 8 tornava a estar absent en 6 plans docents (54.6%), apareixia implícitament en 7 (3 en competències, 1 en objectius d'aprenentatge vinculats a coneixement, un a habilitats i un altre a actituds, i 1 en blocs temàtics). Explícitament apareixia en 3 plans docents, en tots els casos vinculats als objectius d'aprenentatge (1 vinculat a coneixement, 1 a habilitats i 1 a actituds) (Figura 6).

Conclusions

Tal i com han mostrat els resultats, en alguns casos, si bé els objectius d'aprenentatge feien menció explícita als ODS, la seva redacció no permetia aprofundir com s'implementarien efectivament a l'aula, atès que no tenien correspondència amb cap activitat d'aprenentatge o bloc temàtic. Per exemple, l'objectiu d'aprenentatge vinculat a habilitats Aplicar els objectius 3- bona salut i benestar, 5 - igualtat de gènere, 8 - treball decent, de desenvolupament sostenible es planteja més com una declaració d'intencions que com una habilitat a desenvolupar efectivament a l'alumnat.

L'ODS 5 és el que més referències implícites o explícites presenta. Aquest resultat pot ser conseqüència de la importància que, tant la Universitat de Barcelona com l'AQU, han donat en els darrers anys a la inclusió de la perspectiva de gènere en els plans d'estudi i plans docents dels ensenyaments de les universitats catalanes.

A més, a l'apartat de recursos didàctics dels plans docents es constata que no es feia menció explícita a cap activitat específica orientada a la implementació dels Objectius de Desenvolupament Sostenible i, per tant, tampoc no s'hi incloïen activitats d'avaluació en aquest sentit.

Aquests resultats posen de manifest la necessitat d'establir objectius d'aprenentatge, dissenyar continguts, recursos didàctics i eines d'avaluació que promoguin competències a l'alumnat fonamentades als estàndards internacionals dels drets humans. El professorat coordinador de les assignatures ha de valorar conjuntament amb l'equip docent quins

MILLORA DE LES EXPERIÈNCIES D'APRENTATGE: TRANSFORMACIÓ I REPTES

objectius de desenvolupament sostenible es podrien introduir i/o desenvolupar als Plans Docents, així com els objectius d'aprenentatge a assolir i els mètodes d'avaluació, vetllant perquè estiguin en consonància amb el contingut general de l'assignatura.

A més, cal dissenyar els continguts, els recursos didàctics i les eines d'avaluació per a cadascuna de les assignatures en relació amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible especificats. Aquestes eines incentivaran la participació activa, així com el debat i la reflexió, per fomentar el raonament crític (Moliní i Sánchez-González, 2019). Això permetrà, no només l'adquisició dels coneixements sobre allò que implica desenvolupar algunes de les metes vinculades als objectius de desenvolupament sostenible, sinó de l'impacte que això té en el desenvolupament general sostenible de la societat on hauran d'exercir la seva professió.

Per últim, cal establir mecanismes i indicadors de l'efecte que el desenvolupament dels ODS en la docència universitària pot tenir en els valors dels i les estudiants, donat que seran ells els que hauran de transferir, no només els coneixements, sinó també i especialment les actituds i valors adquirits a la seva tasca labora, convertint-se així en ciutadans i professionals responsables.

5.1. FIGURA O IMATGE 1

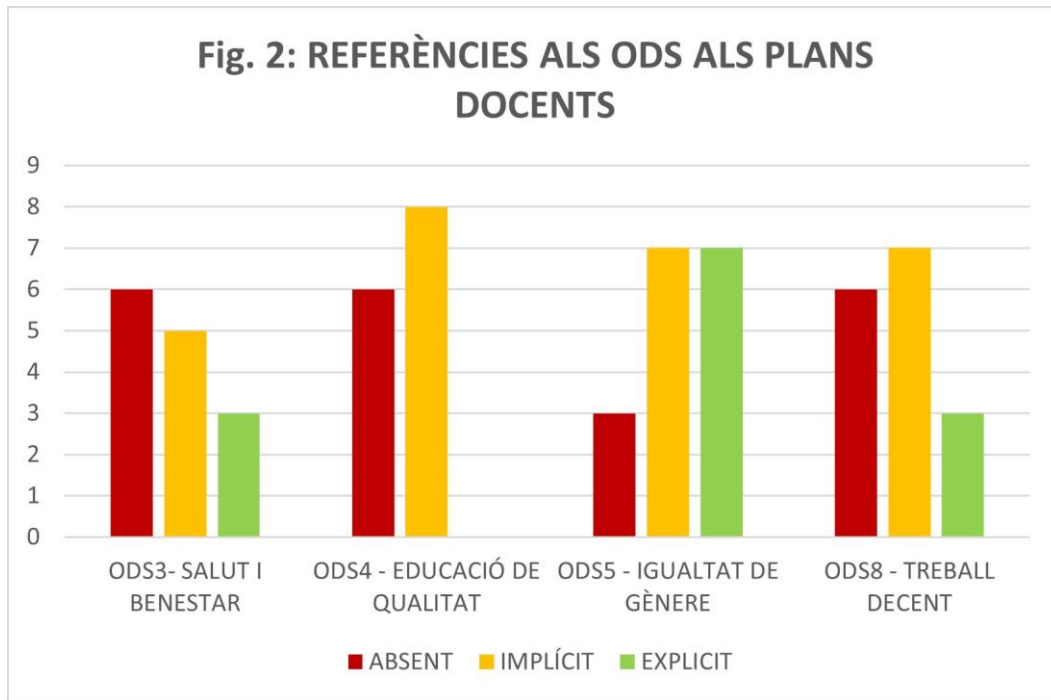
Figura 1. Assignatures objecte d'anàlisi

ASSIGNATURA	TITULACIÓ	TIPUS
Psicologia de les organitzacions	Grau	Obligatòria
Avaluació psicològica	Grau	Obligatòria
Av. d'adults i afrontament del risc	Grau	Optativa
Llengua castellana per a l'educació	Grau	Bàsica
La veu i la cançó: formació i didàctica	Grau	Optativa
Instruments musicals: formació i didàctica	Grau	Optativa
Advanced work	Màster	Obligatòria
Responsabilitat social corporativa	Màster	Obligatòria
Pràctiques docents	Màster	Pràctiques externes
Anàlisi i disseny de materials d'espanyol com a llengua estrangera	Màster	Optativa
Comunicació artística i aprenentatge	Màster	Obligatòria

MILLORA DE LES EXPERIÈNCIES D'APRENTATGE: TRANSFORMACIÓ I REPTES

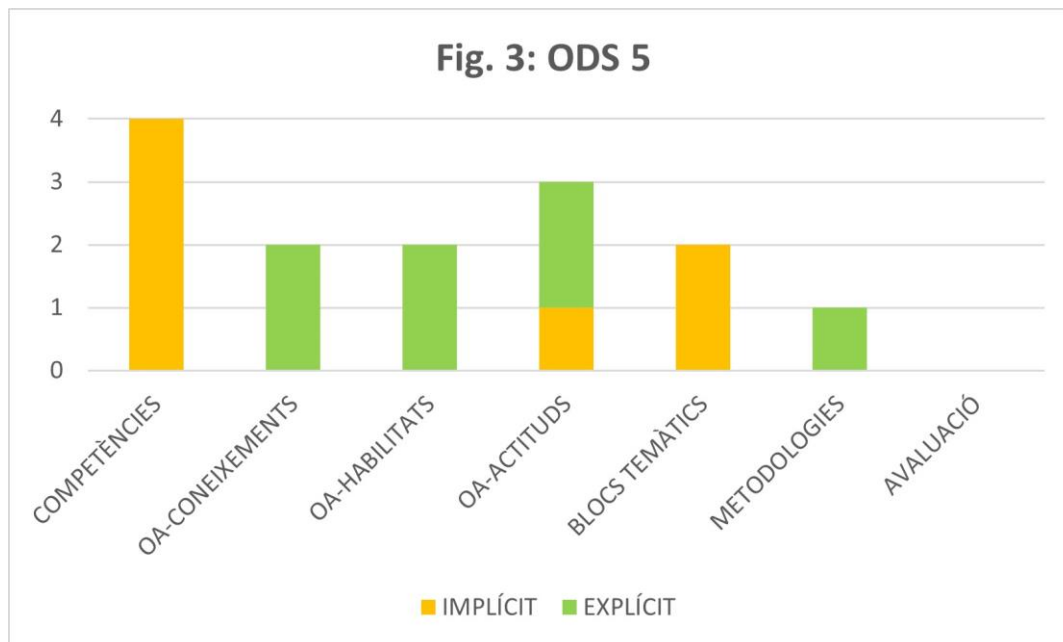
5.2. FIGURA O IMATGE 2

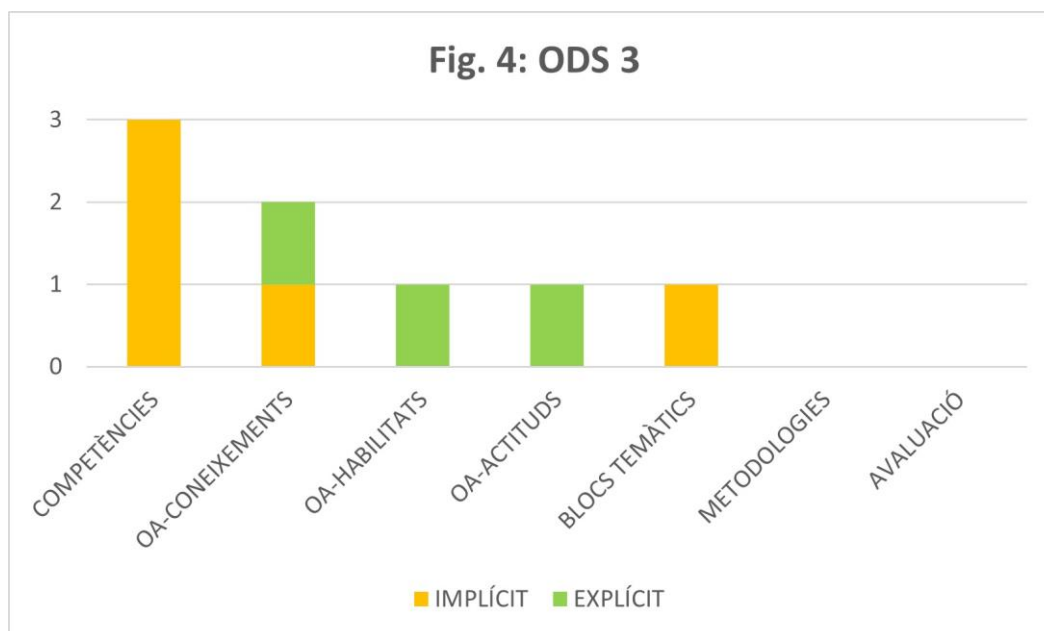

MILLORA DE LES EXPERIÈNCIES D'APRENTENTATGE: TRANSFORMACIÓ I REPTES

5.3. FIGURA O IMATGE 3

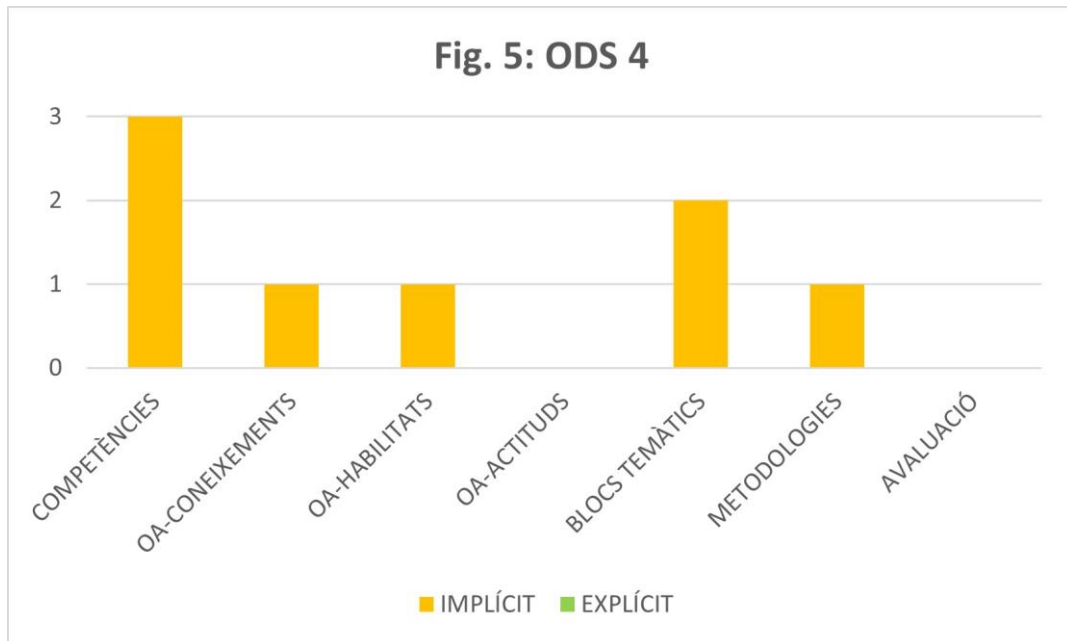
5.4. FIGURA O IMATGE 4

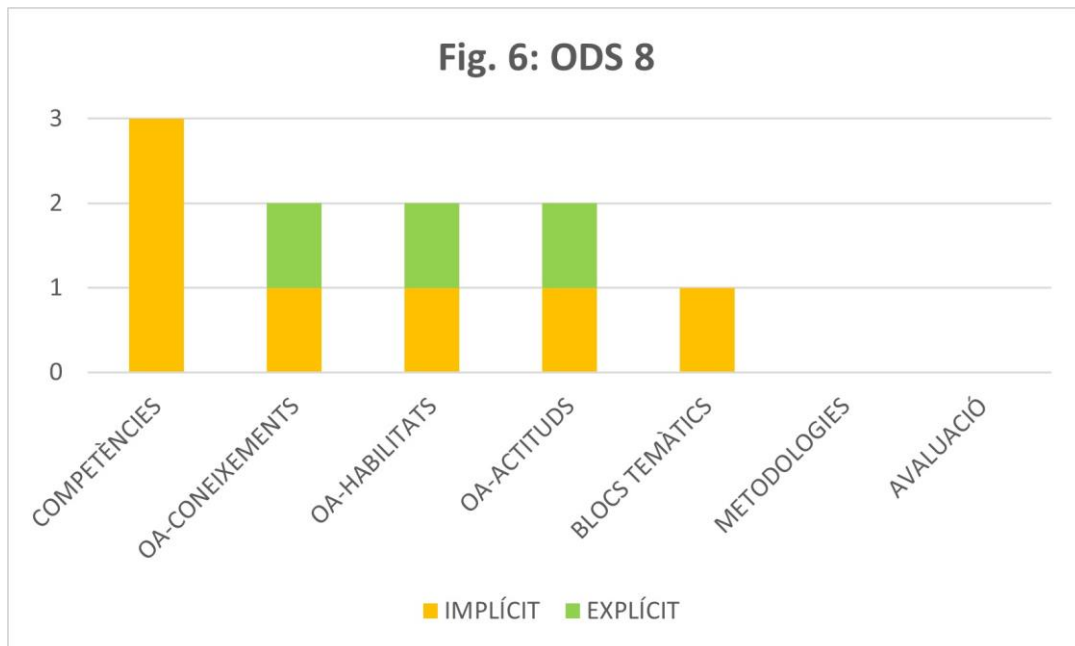

MILLORA DE LES EXPERIÈNCIES D'APRENTENTATGE: TRANSFORMACIÓ I REPTES

5.5. FIGURA O IMATGE 5

5.6. FIGURA O IMATGE 6

MILLORA DE LES EXPERIÈNCIES D'APRENTATGE: TRANSFORMACIÓ I REPTES

6. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES:

- Boni, A., Lopez-Fogues, A., y Walker, M. (2016). Higher education and the post-2015 agenda: a contribution from the human development approach *Journal of Global Ethics*, 12(1), 17-28. <http://doi.org/10.1080/17449626.2016.1148757>
- Boni, A. y Calabuig, C. (2017). Education for global citizenship at universities. *Journal of Studies in International Education*, 21(1), 22-38. <http://doi.org/10.1177/1028315315602926>
- Martínez Lirola, M. (2020). Hacia una educación inclusiva: formación del profesorado de primaria enmarcada en los ODS que potencian la igualdad de género. *Revista Iberoamericana de Educación*, 82(2), 27-45. <https://doi.org/10.35362/rie8223596>
- Moliní Fernández, F. y Sánchez González, D. (2019). Fomentar la participación en clase de los estudiantes universitarios y evaluarla. *Red U: Revista de Docencia Universitaria*, 17(1), 211-227. <http://hdl.handle.net/11162/190592>
- Organización de las Naciones Unidas (ONU) (2015). *Objetivos de Desarrollo Sostenible*. <https://www.un.org/sustainabledevelopment/es/>